

Egy sikertörténet titkairól

VISSZHANG - LIX. évfolyam, 25. szám, 2015. június 19.

Orbán Viktor tavaly Tusnádfürdőn példaképként említette Szingapúrt mint „illiberális” államot. Úgy gondolta, hogy ez a siker titka. Pedig az egészen másban rejlik! Két remek írás is megjelent a közelmúltban az *ÉS*-ben Szingapúrról, Benda László és Martényi Csaba tollából (*Li, a látnok*, 2015/13., illetve *Mit tanulhat Orbán Li Kuang-jaótól?*, 2015/20.). Én személyes tapasztalataimat szeretném megosztani.

Sokan legfeljebb két-három napot töltenek átutazóként a szigetországban. A szokásos városnézés, néhány nevezetes látnivaló, némi morzsa a város mindennapjaiból: fantasztikus, kifogástalanul működő város, lenyűgöző, modern felhőkarcolók, feltűnő tisztaság, kedves emberek, remek éttermek. Aki megelégszik ennyivel, nem valószínű, hogy megérti, mitől lett ez a Budapestnél alig nagyobb városállam a világ egyik vezető gazdasági, pénzügyi, kereskedelmi központja.

Szingapúr „feltartóztathatatlan város”. Ezt a tömör megfogalmazást a belvárosi Raffles Center egyik könyvesboltjában egy útikönyv fülszövegében olvastam. A gyönyörű fotókkal illusztrált könyv kiadója szingapúri, a szerzőgárda olasz, a könyvet amúgy Malajziában nyomtatták. Néhány nap elegendő volt, hogy magam is meggyőződjek arról, ez az ízig-vérig világváros mennyire fogékony a soknemzetiség, a multikultúra iránt. Szingapúrban az eltelt két évszázad alatt számos nép, kultúra egyesült, mindegyik megőrizte azonban a maga életstílusát, szokásait, identitását. A városban szinte egymás mellett épült a katolikus, a buddhista és a hindu templom, a zsinagóga és a mecset. A kínai negyedben és az indiai városrészben megőrizték és felújították a több száz éves, jellemzően egy-két emeletes épületeket. Az utcaszinten szinte mindegyik épület valamilyen boltnak, bazárnak, vendéglőnek, teázónak, raktárnak ad otthont.

Bárhol jártam a városban, minden fontos információ, felirat, eligazítás négy nyelven volt olvasható, helyszűke esetén angolul és kínaiul. A tucatnál több nemzetiséghez tartozó nagyjából 4,5 millió lakos sok nyelve és nyelvjárása közül négy hivatalos: a mandarin (kínai), az angol, a maláj és a tamil (indiai). Bár a lakosság 70 százaléka kínai, természetes, hogy a legkisebb üzletben, vendéglőben, bazárban is beszélnek angolul, de az utca emberével vagy a taxisofőrrel sem gond, hogy megértsük egymást.

A taxi olcsó, a sajátos angolsággal (Singlish) beszélő kínai taxisofőrök pedig remek helyi idegenvezetőknek bizonyultak. Míg az eredeti esőerdőben létrehozott, világhírű állatkertbe utaztunk, a taxistól megtudtam, hogy a belvárosba behajtani napszakonként különböző összegű díjért lehet, az autótulajdonosok a gépkocsikba kötelezően beszerelt mágneses pénzkártyával fizetnek. Csúcsidőben sincsenek nagy dugók, mert a szigetet keresztül-kasul átszelő sokszávos gyorsforgalmi utak, alul- és felüljárók, alagutak tehermentesítik a lakóövezeteket. Remekül és praktikusán lehet használni az autóbusz- és metróhálózatot is. A lenyűgöző, változatos alakzatokban, színekben és anyagokban magasra törő felhőkarcolókat többnyire nem helyiek tervezik, hanem a világ minden tájáról versenypályázatokra idehívott leghíresebb építészek. A taxis büszkén mesélte, hogy most épült a szigetország első kaszinója szállodákkal és egész szórakozónegyeddal, az építők izraeliek. Ő maga buddhista, de barátságban van zsidó szomszédaival, és még a széderestére is meghívják.

A sokféle nemzet el- és befogadása itt természetes, az etnikai villongások ismeretlenek. Ehhez persze nélkülözhetetlen a nagyon tudatos, a szegregáció minden formáját megakadályozó kormánypolitika is. Az állami lakásépítési hatóság – az igen népszerű és eredményes HDB (Housing & Development Board, Építési és Fejlesztési Testület) – még arra is figyel, hogy az általa kiutalt szomszédos lakásokban élők különböző

nemzetiségűek legyenek.

A HDB 1960-ban létesült, hogy a várost elborító nyomornegyedeket felszámolják, és a helyükbe komfortos lakásokat építsenek. 2000-ben ünnepélyesen adták át a 800 000. tulajdonosnak a lakáskulcsot, és ma már nemzetközi versenyen választják ki a legjobb terveket, hogy a XXI. századnak megfelelő minőségben és stílusban épüljenek fel az új, 40-50 emeletes lakóházak. A szingapúriak 84 százaléka lakik HDB-otthonokban. Nyugdíjas korukra, miután kifizették a 20-30 évre kapott állami kölcsönöket, a lakás saját tulajdonuk lesz.

A várostervezés és az építészet tökéletes összhangjáról már személyesen győződtem meg. A Szingapúr folyó partján, a Boat Quay-n a régi halászfalu ma szinte kivétel nélkül étteremként működő, kétszintes épületei tökéletesen illeszkednek a mögöttük tornyosuló, 50-70 emeletes acél és üveg felhőkarcolókhoz. A világ egyik legbefolyásosabb pénzügyi és üzleti negyedében csaknem 160 bank képviselteti magát irodáival. Estefelé ott sétálva szinte Londonban érezhetjük magunkat. Öltönyös, angolul beszélő fiatalok kortyolgatják sörüket az angol nevű és brit mintára vezetett pubok előtt.

Szingapúr modern metropolis egy régi világ charme-jával. Elnevezése a szanszkrit Szingha Purából (Oroszlánváros) származik. Területének nagy részét a XIX. századig dzsungel borította. A mai, impozáns megjelenésű nagyváros alapjait Sir Thomas Stamford Raffles, a Brit Kelet-indiai Társaság tisztviselője rakta le. Amikor 1819-ben itt partra szállt, nem rettent meg az elhanyagolt, álmos kis halászfalu látványától. A Kína és India közötti hajóút mentén fekvő, kitűnő kikötői adottságú szigetet lelkesen ajánlotta hazája figyelmébe; nemcsak kereskedelmi, de üzleti központnak is szánta. Szingha Purából Szingapúr lett. Sir Raffles hófehér szobra a Szingapúr folyó bal partján, a gondosan megőrzött klasszicista birodalmi kormányzati épületeknél, az egykori Parlament előtt áll – ott, ahol állítólag partra lépett –, épp szemben a folyó túloldalán felépült üzleti negyeddel.

A mintegy 60 kisebb szigettel körülvett Szingapúrnak nincs nyersanyaga, ivóvize, a mezőgazdasághoz nincs elég földterülete, jóformán mindenből behozatalra szorul. Ma a világ egyik legnagyobb olajfinomító és -elosztó helye, fejlett hajóépítő és -javító ipara van, a világ legforgalmasabb tengeri kikötőjével rendelkezik, a világ egyik legtekintélyesebb repülőtérét és a legjobbnak minősített légitársaságát tudhatja magáénak. A szingapúriak munkakultúrája, vállalkozó kedve, nyitottsága, a magasan képzett munkaerő feltétele volt annak, hogy a kis városállamból mára a legkorszerűbb csúcstechnológiával dolgozó üzleti és pénzügyi központ lett. Remekül használták ki a kiváló földrajzi fekvést, és nem sajnálták a humán erőforrásba való befektetést. A tudásalapú társadalom valóság lett. Szingapúrban egyébként külön egyetemi negyed van kutatóintézetek sorával. Nem véletlen, hogy például a Franciaországban alapított, MBA-képzéssel foglalkozó világhírű INSEAD egyetem is itt létesített új campust. Az egyetemre 70 országból érkeznek a legtehetségesebb diplomás fiatalok, hogy a mesterképzésen újabb diplomát szerezzenek. A diploma megszerzése után sokan itt ragadnak, nem ritkák a nyugati-ázsiai vegyes házasságok.

Szingapúr nem kiterjedt demokráciájáról és véleményszabadságáról híres, de a kormány korrupciómentes, szakmailag kiváló gazdaságpolitikája rugalmas. A vezetés olykor paternalista szemlélete jól megfér az üzleti és versenyszellemmel, segélyezés helyett az önállóságra neveléssel. A magas életszínvonal, a jó életkörülmények miatt az itteniek elnézik, hogy az ellenzék, a politikai váltógazdaság nem igazán működhet.

Szingapúr nemcsak gazdaságilag, de lélekszámban is tovább akar bővülni. A több millió, elsősorban Nyugatról várt betelepülőnek idecsalogatják az operaházi, színházi kultúrát, hogy akik itt maradnak, otthon érezzék magukat. A megkérdoztetek kivétel nélkül azt mondják, szívesen élnek Szingapúrban.

A hírek szerint nyáron Szingapúrba látogató Orbán Vikornak van mit tanulnia. Nem kellene unortodox gazdaságpolitikával kísérleteznie, elég lenne a már kipróbált és sikerrel járó szingapúri gazdasági modellből meghonosítania azt, ami átvehető.

